

1.1 DETERMINATIE TABEL VOOR DE 'MUIZEN' VAN BELGIË¹

Afkortingen en maten

- LL = lichaamslengte (in mm) = afstand van snuitpunt tot anus
 SL = staartlengte (in mm) = afstand van anus tot staarttop (zonder haarkwastje)
 AVL = achtervoetlengte (in mm) = afstand van de hiel tot aan de top van de langste teen (zonder nagel)

- 1 a Langwerpig en spits snuitje, puntige insecteneterstandjes, SL ongeveer even lang als LL, oren relatief klein, meestal in de vacht verborgen, kleine ogen (familie spitsmuizen, *Soricidae*) 2
  - b Stompe snuit, oren relatief klein en half of volledig in vacht verborgen, SL < 80% van LL, 2 oranjegele knaagtanden, relatief kleine ogen (familie 'woelmuizen', *Arvicolinae*) 7
  - c Snuit niet spits, niet stomp, SL ongeveer even lang als LL, 2 oranjegele knaagtanden, meestal grote oren (m.u.v. dwergmuis), grote ogen (familie ware muizen, *Muridae*) 11
  - d Staart dicht behaard, SL ongeveer even lang als LL, ogen opvallend groot, 2 oranjegele knaagtanden, oren duidelijk zichtbaar, maar relatief kort tot erg groot, snuit stomp tot spits, doen winterslaap (familie slaapmuizen, *Gliridae*) 16
- SPITSMUIZEN (*Soricidae*)**
- 2 a Oren duidelijk zichtbaar, tandjes volledig wit, staart bezet met verspreide witte haren en geleidelijk versmallend naar einde toe (geslacht *Crocidura*: wittandspitsmuizen) 3
  - b Oren vrijwel volledig in de vacht verborgen, tandjes met (bruin) rode toppen, staart overal even dik (geslachten *Sorex* en *Neomys*).....4
  - 3 a Scherpe grens tussen donkerbruine rug en witte buik, staart duidelijk tweekleurig (zeldzaam) ..... Veldspitsmuis (*Crocidura leucodon*)
  - b Zeer vage overgang tussen grijsbruine rug en lichtgrijze buik, onduidelijk tweekleurige staart (zeer algemeen) ..... Huisspitsmuis (*Crocidura russula*)
  - 4 a Vrij grote spitsmuis (AVL>15), pels ofwel helemaal zwart ofwel bijna zwarte rug met witte buik, onderste snijtand niet gelobd, aan onderkant staart een kiel van stijve witte haren, bij jonge dieren kiel alleen aan staartpunt (geslacht *Neomys*: waterspitsmuizen) 5
  - b Kleiner, geen kiel op staart of poten 6
  - 5 a AVL meestal > 16,5, SL meestal > 60, witte vlekken op het oor en achter het oog, kiel van stijve witte haren aan onderkant staart én rand van voor- en vooral achterpoten, rugkleur leigrijs ..... Waterspitsmuis (*Neomys fodiens*)
  - b Iets kleiner, AVL meestal <16,5, SL meestal <60, meestal zonder witte vlek op het oor, wel witte vlek achter het oog, stijve haren aan voeten en staart ijler en korter dan bij waterspitsmuis ..... Millers waterspitsmuis (*Neomys anomalus*)
  - 6 a LL>55, pels twee of driekleurig (rug donkerbruin, buik lichtgrijs, soms lichtbruine overgangszone) ..... Bosspitsmuis (*Sorex araneus*) of Tweekleurige bosspitsmuis (*Sorex coronatus*)
Beide soorten kunnen slechts aan de hand van de schedel met zekerheid onderscheiden worden. In het geval van het typische kleurenpatroon van tweekleurige bosspitsmuis zit de scheiding tussen rug en buikkleur hoog op de zijkant van de muis (t.h.v de oren).
  - b Zeer klein (LL<64), pels altijd tweekleurig (rug bruin, buik grijs), scheiding van rug en buikkleur laag op de zijkant van de muis (ver onder de oren), slurfachtig snuitje, staart relatief dik met versmalling aan basis ..... Dwergspitsmuis (*Sorex minutus*)
- WOELMUIZEN (*Arvicolinae*)**
- 7 a Groot dier (AVL>50), erg lange staart voor woelmuis (SL 70-80% van LL), zwarte staart verticaal afgeplat, bleke snuit en wangen, oren onzichtbaar ..... Muskusrat (*Ondatra zibethicus*)
  - b Kleiner ratje (LL: 130-200, SL: 90-135, AVL: 25-35), staart rond en kort behaard en lang voor woelmuis (SL 55-70% van LL), vacht donker-bruin, oren nauwelijks zichtbaar ..... Woelrat (*Arvicola amphibius*) of Molmuis (*Arvicola scherman*)

¹ Naar Bonne (jaar onbekend) en Twisk et al 2010.

De terrestrische en aquatische vormen/ondersoorten van woelrat werden in 2005 verheven tot aparte soorten. Ze zijn echter zeer moeilijk van elkaar te onderscheiden.

- c LL<135, SL<60% van LL 8
- 8 a Vrij lange staart voor een woelmuis (SL 35-60% van LL), pels rossig, met wat grijs op de flanken, vaak in bosrijke omgeving
..... Rosse woelmuis (*Myodes glareolus*, vroeger *Clethrionomys glareolus*)
- b Staart korter dan 1/3 van LL 9
- 9 a Vrij kleine woelmuis (AVL<16), pels zeer zacht en donker, buikzijde blauwgrijs, zeer kleine oogjes, vijf zoelkussentjes op onderkant achtervoet
..... Ondergrondse woelmuis (*Pitymys subterraneus*)
- b Meestal groter (AVL> 14), rug bruin, buik grijs, 6 knobbeltjes op onderkant achtervoet 10
- 10 a AVL>14, pels geelachtig bruin, haren aan de basis van het oor ongeveer half zo lang als oor (oor dus gedeeltelijk zichtbaar), voeten meestal licht van kleur, staart meestal eenkleurig
..... Veldmuis (*Microtus arvalis*)
- b AVL>16, vrij ruige, rosbruine pels (jonge dieren grijzer), haren aan oorbasis langer dan halve oorlengte (oor dus grotendeels bedekt), voeten vrij donker, staart tweekleurig
..... Aardmuis (*Microtus agrestis*)

WARE MUIZEN (Muridae)

- 11 a Vrij grote rat, geringde vrijwel kale staart ongeveer even lang als lichaam, oren steken duidelijk uit de vacht ('ratten') 12
- b Kleiner (LL<170, SL<145, AVL<32) ('muizen') 13
- 12 a Staart iets langer dan lichaam (LL 160-240, SL 180-260, AVL 31-38), pels meestal donkergrijs of zwart, opvallend grote en dunne oren (naar voor gelegd reiken ze tot de ogen), kop doet aan bosmuis denken (relatief spits), vaak in gebouwen
..... Zwarte rat (*Rattus rattus*)
- b Staart iets korter dan lichaam (LL 190-300, SL150-220, AVL 35-45), pels meestal licht bruin, dikkere en kortere oren (naar voor gelegd raken ze de ogen niet), in gebouwen en buiten
..... Bruine rat (*Rattus norvegicus*)
- 13 a Zeer klein diertje (LL<80, SL<75, AVL<16), pels oranjeros (jonge dieren grijzer), witte buik, oortjes steken weinig uit de vacht
..... Dwergmuis (*Micromys minutus*)
- b Groter (LL>75, SL>75, AVL>16), oren steken duidelijk uit de vacht 14
- 14 a AVL<19, vacht grijsbruin, weinig verschil tussen buik- en rugkleur, staart en poten eenkleurig, inkeping in de bovenste snijtanden (van opzij bekeken)
..... Huismuis (*Mus domesticus*)
- b AVL>19, vrij duidelijke scheiding tussen lichtbruine rug en witachtige buik, opvallend grote ogen en oren (Mickey Mouse-achtig), lange staart tweekleurig, voetzolen donkerder dan bovenkant voet, geen inkeping in de snijtanden (geslacht *Apodemus*) 15
- 15 a AVL<23, meestal SL<100, SL iets korter dan LL, op de buikzijde tussen de voorpoten bevindt zich hoogstens een bruin vlekje, buik vuilwit (zeer algemeen)
..... Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*)
- b Nog groter, AVL>23, meestal SL>100, SL iets langer dan LL, doorlopende bruine halsband, tussen de voorpoten, buik spierwit (zeer zeldzaam)
..... Grote bosmuis (*Apodemus flavicollis*)

SLAAPMUIZEN (Gliridae)

- 16 c Grote muis (LL 130-190, SL 120-150, AVL 24-34), lange dikke pluimstaart als eekhoorn, grijsbruine vacht met lichte buik, kleine oren, grote ogen
..... Relmuis (*Glis glis*)
- b Grote muis (LL 100-170, SL 90-150, AVL 22-32, oor 22-26), lange oren, opvallend zwarte band op de zijkanen van de kop die door de ogen loopt (zorromasker), onderkant staart wit, bovenkant bruin, eindigend in zwart (zeldzaam)
..... Eikelmuis (*Eliomys quercinus*)
- c Kleiner, pels egaal ros, buikzijde witachtig, oortjes rond en behaard (zeldzaam)
..... Hazelmuis (*Muscardinus avellanarius*)

1.2 NAMEN VAN 'MUIZEN' IN DIVERSE TALEN

SC	NL	FR	EN
<i>Myocastor coypus</i>	beverrat	ragondin	coypu
<i>Eliomys quercinus</i>	eikelmuis	lérot	garden dormouse
<i>Muscardinus avellanarius</i>	hazelmuis	muscardin	hazel/common dormouse
<i>Glis glis</i>	relmuis	loir	edible/fat dormouse
<i>Crocodyura leucodon</i>	veldspitsmuis	musaraigne bicolore, crocidure leucode	bicoloured shrew
<i>Crocodyura russula</i>	huisspitsmuis	musaraigne musette	house shrew, white-toothed shrew
<i>Neomys fodiens</i>	waterspitsmuis	crossope/musaraigne aquatique	water shrew
<i>Neomys anomalus</i>	Millers waterspitsmuis	crossope de Miller	Miller's water shrew, Mediterranean water shrew
<i>Sorex araneus</i>	bosspitsmuis	musaraigne carrelet	common shrew
<i>Sorex coronatus</i>	tweekleurige bosspitsmuis	musaraigne couronnée	French shrew
<i>Sorex minutus</i>	dwerspitsmuis	musaraigne pygmée	pygmy shrew, lesser shrew
<i>Rattus rattus</i>	zwarte rat	rat noir	ship/black/house rat
<i>Rattus norvegicus</i>	bruine rat	rat surmulot	common/brown/Norway rat
<i>Micromys minutus</i>	dwergmuis	rat des moissons	harvest/dwarf mouse
<i>Mus domesticus</i>	huismuis	souris (domestique)	house mouse
<i>Apodemus sylvaticus</i>	bosmuis	mulot (sylvestre)	wood mouse
<i>Apodemus flavicollis</i>	grote bosmuis	mulot à collier (fauve), mulot fauve, mulot à gorge jaune	yellow-necked (field) mouse
<i>Ondatra zibethicus</i>	muskratt	rat musqué	muskrat
<i>Arvicola amphibius</i>	woelrat	rat taupier, campagnol terrestre/aquatique	water vole
<i>Myodes glareolus</i> (vroeger <i>Clethrionomys</i>)	rosse woelmuis	campagnol roussâtre	bank vole, wood vole, red vole
<i>Microtus subterraneus</i>	ondergrondse woelmuis	campagnol souterrain	pine vole
<i>Microtus arvalis</i>	veldmuis	campagnol des champs	common vole
<i>Microtus agrestis</i>	aardmuis	campagnol agreste	field vole, short-tailed (field) vole